

Aan de gemeenteraad van Weert

Weert, 8 juli 2025

Onderwerp : Stand van zaken Spreidingswet
Kenmerk : 2958532/2958539

Geachte leden van de gemeenteraad,

U ontvangt deze Raadsinformatiebrief (RIB) ter informatie over de voortgang van de plannen van het college van B&W in relatie tot de Spreidingswet, mede naar aanleiding van de toezegging tijdens de raadsvergadering van 12 maart jongstleden om de raad, vóór het zomerreces, terug te koppelen met een plan van aanpak. In deze brief lichten wij de stappen toe die sindsdien zijn gezet, de bestuurlijke en beleidsmatige ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan en de huidige stand van zaken. Tot op heden is het initiatief van de gemeente om statushouders die aan Weert zijn gekoppeld vervroegd te huisvesten, nog niet tot uitvoering gekomen, met name vanwege enkele externe en beleidsmatige belemmeringen. Deze brief geeft inzicht in het procesverloop en schetst mogelijke vervolgstappen.

De Spreidingswet en onze gemeentelijke opgave

Sinds 1 februari 2024 is de 'Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen' (de Spreidingswet) van kracht. De wet verplicht gemeenten om opvangplekken voor asielzoekers te realiseren, met als doel een evenwichtigere verdeling over het land te waarborgen. Voor Weert betekent dit een taakstelling van 277 opvangplekken voor asielzoekers.

Binnen deze wettelijke kaders is het ook mogelijk om in regionaal verband afspraken te maken over het uitwisselen van opgaven. Deze uitruil – tussen bijvoorbeeld asielopvang, huisvesting van statushouders en opvang van Oekraïners – vindt plaats aan de zogeheten Regionale en Provinciale Regietafels (RRT en PRT). De gemeente Weert neemt zowel ambtelijk als bestuurlijk actief deel aan deze overleggen.

Opvang Oekraïense ontheemden

De gemeente Weert levert reeds een substantiële bijdrage aan de landelijke opvangopgave door ruim 400 Oekraïense ontheemden te huisvesten in drie gehuurde panden op het terrein van Horne Quartier. Deze opvang verloopt overwegend positief; het merendeel van de bewoners heeft werk gevonden, en de kinderen volgen onderwijs in Weert.

Hoewel het uitgangspunt van de Spreidingswet is dat deze vorm van opvang niet meetelt voor de wettelijke taakstelling, biedt de meest recente handreiking van de VNG (2025) wel de mogelijkheid om hierover afspraken te maken binnen de provinciale context. De recent gepubliceerde handreiking van de VNG (2025) biedt hierin waardevolle aanknopingspunten. In tegenstelling tot

eerdere interpretaties stelt deze handreiking dat ook opvang van Oekraïense ontheemden mag worden meegewogen in het verdelingsvraagstuk. Dit biedt ruimte in de herverdeling van verantwoordelijkheden binnen de regio, waarmee Weert haar bestaande inspanningen kan inbrengen.

Knelpunten in de landelijke opvangketen

De druk op de landelijke opvangketen, anders dan Oekraïners, blijft onverminderd groot. Instroom is hoog, terwijl de uitstroom – met name van statushouders naar woningen – achterblijft. Deze stagnatie leidt tot schrijnende situaties in AZC's, zoals Ter Apel. Hier verblijven mensen soms op stoelen of buiten, omdat opvangcapaciteit ontbreekt.

Het burgerinitiatief dat werd besproken in het raadsdebat op 12 maart riep op tot het aanbieden van crisishulp opvang bij acute tekorten. Hoewel de maatschappelijke betrokkenheid wordt gewaardeerd, heeft het college aangegeven dat crisishulp opvang in deze vorm niet realistisch of effectief uitvoerbaar is. Op het moment dat er een knelpunt zou zijn in Ter Apel zou de gemeente Weert acute opvang moeten aanbieden. Het college heeft uw raad laten weten dit niet als de juiste oplossing te zien voor het ruimteprobleem inzake de opvang van vluchtelingen. Daarvoor zijn een paar moverende redenen:

- Allereerst liggen Ter Apel en Weert niet bij elkaar in de buurt. Praktisch zou er dan net voor de nacht iets georganiseerd moeten worden dat mensen in Ter Apel worden opgehaald en ergens in Weert onderdak krijgen.
- Het betreft asielzoekers die voor het eerst in Nederland aankomen. Zij zijn nog niet gescreend en er is nog niet bekend of er bijvoorbeeld psychische problemen als gevolg van oorlogsgeweld in eigen land of traumatische gebeurtenissen tijdens de vlucht zijn ontstaan.
- Uiteindelijk moeten deze mensen weer teruggebracht worden naar Ter Apel op het moment dat daar weer voldoende plek is om dan alsnog te starten met hun asielprocedure. Op het moment dat er veel druk is in Ter Apel kan niet ingeschat worden hoe lang mensen dan in Weert zouden moeten verblijven.

Het college herkent en waardeert de wens vanuit de samenleving, waaronder het ingediende burgerinitiatief, om sneller te handelen. Ook binnen het gemeentebestuur is de behoefte om, waar mogelijk, verantwoordelijkheid te nemen en te laten zien dat Weert een bijdrage levert. Echter, de voortdurende politieke en beleidsmatige onzekerheden op landelijk niveau maken het lastig om voortvarend te handelen. Deze situatie zorgt er ongewild voor dat onze eigen ambitie en maatschappelijke betrokkenheid worden afgeremd. Wij willen benadrukken dat dit geen kwestie is van onwil maar van zorgvuldigheid.

Huisvesting statushouders en de rol van doorstroomlocaties

Parallel aan de asielopvang zijn gemeenten verplicht om jaarlijks een vastgesteld aantal statushouders te huisvesten. Voor Weert betreft dit voor 2025 een totaal van 103 statushouders, waarvan de eerste helft van 2025 71 statushouders (inclusief achterstand van 28 statushouders in 2024) en voor de tweede helft van 2025 37 statushouders. Deze groep verblijft totdat zij permanent worden gehuisvest in een AZC. Door beperkte woningvoorraad, gezinshereniging, inkomenssituaties en wachttijden bij instanties, ontstaat hier vaak vertraging.

Om hierin beweging te krijgen, heeft het college een (regionale) doorstroomlocatie voor statushouders als voorkeursscenario. Deze locatie zou ongeveer 50 tot 75 statushouders tijdelijk kunnen opvangen in afwachting van permanente huisvesting. Dit vergroot de doorstroomcapaciteit van AZC's en biedt ruimte voor eerdere integratie, werk, scholing en gezinshereniging.

De locatie is beoogd op het terrein van Horne Quartier, in een leegstaand gebouw naast de opvanglocatie van Oekraïners. Deze locatie kan – na verbouwing – ingericht worden met individuele kamers en voorzieningen. In sommige gevallen bestaat de mogelijkheid om twee kamers aan elkaar te koppelen waardoor ook gezinnen langere tijd gehuisvest kunnen worden. Horne Quartier is welwillend in deze situatie en biedt de locatie voor meerdere jaren te huur aan wat maakt dat de locatie in de toekomst ook voor andere doelgroepen ingezet kan worden.

Vertraging door rijksbeleid en aangescherpte regeling

Hoewel het proces tot eind 2024 goed op gang was gekomen en de gemeente zich voorbereidde op een subsidieaanvraag, werd dit traject stilgelegd door het plotseling intrekken van de toen geldende subsidieregeling door het ministerie. Deze beleidswijziging en personele wijzigingen, zonder aankondiging of overgangsregeling leidden tot directe vertraging in Weert en bij andere gemeenten waardoor er geen concrete afspraken gemaakt kunnen worden over die financiële situatie. Het college wil benadrukken dat hier door de ambtelijke organisatie hard aan is getrokken om dit wél mogelijk te maken.

Op 14 april 2025 is een nieuwe regeling gepubliceerd. Deze kent echter aanzienlijk strengere voorwaarden waarbij onder andere de eisen aan verantwoording, planvorming en monitoring zijn verhoogd.

Daarnaast is er op landelijk niveau sprake van een voorgenomen wetswijziging met betrekking tot het afschaffen van voorrang voor statushouders bij woningtoewijzing. Deze wijziging beïnvloedt de toekomstige doorstroom en maakt de inzet van een tijdelijke opvangvoorziening extra complex. Bovendien zijn er bredere onzekerheden in het landelijke politieke landschap, waaronder wijzigingen in beleid, wisselingen van verantwoordelijke bewindspersonen en verschuivende politieke prioriteiten. Deze factoren maken het lastig om langetermijnbesluiten te nemen of duurzame voorzieningen in te richten.

Afhankelijkheid van rijkssubsidie en het financiële risico

De realisatie van een doorstroomlocatie brengt aanzienlijke kosten met zich mee, waaronder:

- Transformeren van het gebouw: installaties, sanitair, keukenblokken, brandveiligheid;
- Inrichting en meubilair;
- Structurele lasten voor beheer, toezicht, begeleiding en inburgering.

De gemeente is voor de uitvoering van dit scenario in sterke mate afhankelijk van rijksbijdragen. Zonder een positief subsidiebesluit is het een grote financiële post om deze locatie te realiseren binnen de gemeentelijke begroting. Voorfinanciering zonder zekerheid over vergoeding brengt een groot financieel risico met zich mee. Zelfs wanneer de financiering mogelijk is, blijven de landelijke politieke ontwikkelingen een onzekere factor wat maakt dat we niet zondermeer kunnen starten met de realisatie van een doorstroomlocatie.

Mogelijke vervolgstappen

Gezien de situatie zijn er twee realistische opties:

Optie 1 – Voorfinanciering met parallelle subsidieaanvraag

De gemeente start met voorbereiding en uitvoering, terwijl de subsidieaanvraag wordt ingediend.

Voordelen: versnelde uitvoering, regie, mogelijkheid tot breder gebruik (bijv. spoedzoekers en studenten).

Risico's: als de subsidie wordt afgewezen, draait de gemeente volledig op voor de kosten, toekenning van subsidie betekent niet direct uitvoering door afhankelijkheid van het ministerie, subsidie dekt niet volledig de kosten, afhankelijk van landelijke politieke ontwikkelingen

Optie 2 – Eerst wachten op subsidiebesluit

De gemeente onderneemt pas actie zodra het ministerie een besluit heeft genomen.

Voordelen: geen financieel risico vooraf, aanvraag/realisatie sluit aan bij de contact veranderende politieke wijzigingen

Risico's: langdurige vertraging, risico op wegvallen van locatie, onduidelijkheid richting partners, afhankelijkheid ministerie

In alle gevallen wil het college benadrukken dat er naast uw raad ook gesprekken gevoerd met de wijkraad en andere stakeholders in het geval dat er wordt gestart met een nieuwe ontwikkeling op Horne Quartier.

Het vervolg en uw rol als gemeenteraad

Op dit moment bevindt het proces zich in een open eindfase. Het college ziet nog steeds maatschappelijke meerwaarde in het realiseren van een doorstroomlocatie. Tegelijkertijd zijn wij ons ervan bewust dat dit alleen verantwoord is als de risico's beheersbaar zijn en er financiële dekking is. Hierbij doelen wij niet alleen op financiële risico's, maar ook op bestuurlijke en

beleidsmatige onzekerheden op rijksniveau, die uitvoerbaarheid en duurzaamheid van de voorziening kunnen beïnvloeden.

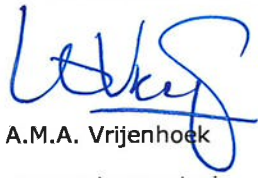
Na het zomerreces komen wij graag met u in gesprek over:

- De richting die wij als gemeente willen inslaan;
- De mate van de eventuele te nemen financiële risico's;
- De informatievoorziening richting inwoners.

Middels deze brief proberen wij u een zo volledig mogelijk beeld te geven van het proces verloop, de uitdagingen en de mogelijkheden voor verdere uitvoering.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders,

A.M.A. Vrijenhoek
gemeentesecretaris

mr. R.J.H. Vlecken
burgemeester

